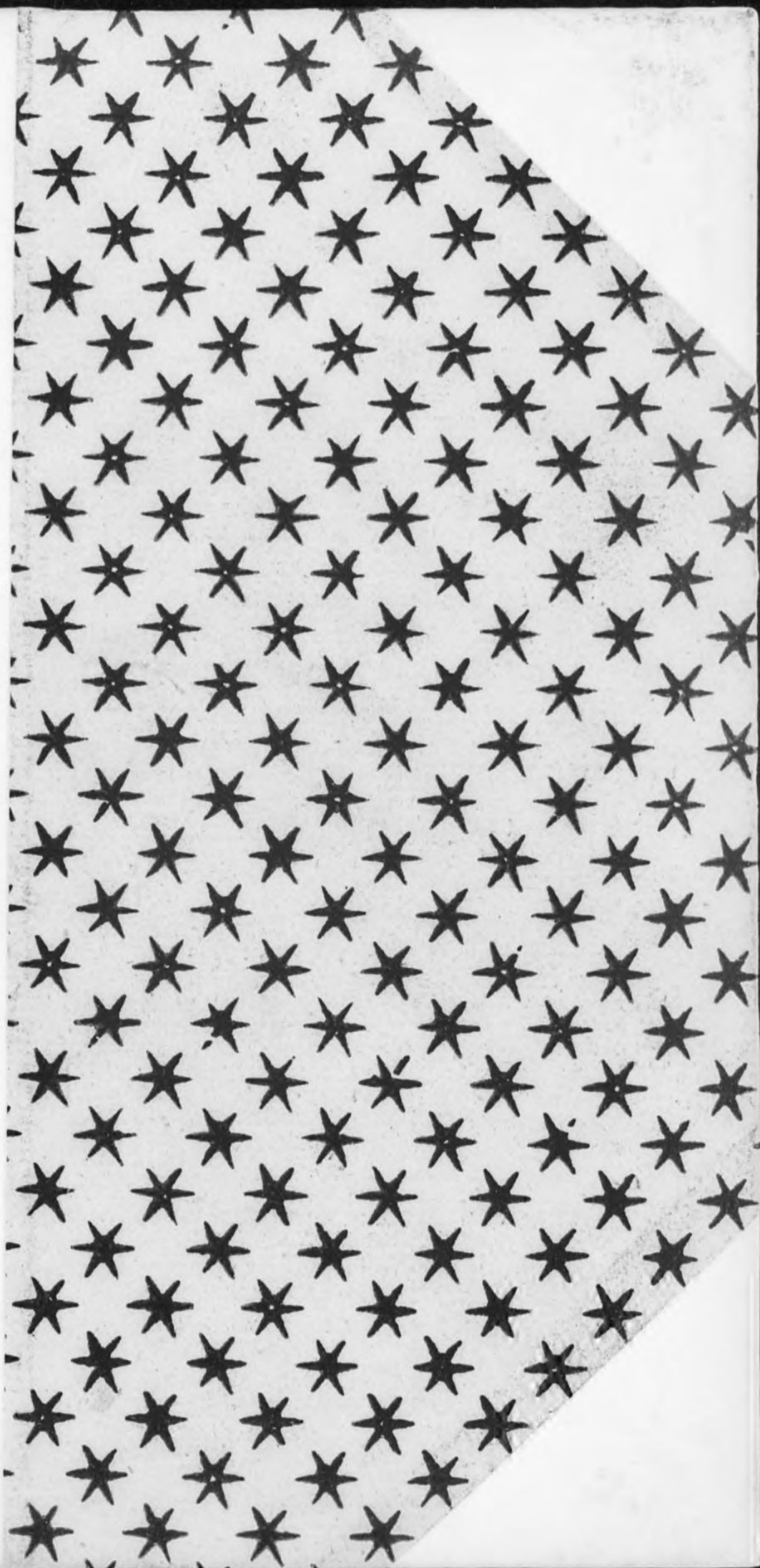

UBL: BKNOOG 179

179

Paackenwoogen
179.

1817g

DE HISTORIE

VAN DE DEERLIJKE

DESTRUCTIE EN ONDERGANG

DER STAD

JERUZALEM,

door den Keizer Vespasiaan.

MET VELE EN VERSCHIEDENE GESCHIEDENISSEN
DER JODEN.

Op nieuw overzien en verbeterd.

Te AMSTERDAM, bij

F. G. L. HOLST.

Bloemstraat bij de Eerste Dwarsstraat. N°. 198.

DE DEERLIJKE

Destructie en Ondergang
der Stad Jeruzalem.

Omtrent veertig jaren na dat onze lieve Heere Jezus gekruist was door de felle Joden, regeerde VESPASIAAN, de mogende Keizer van Rome, van *Almangiën* en van *Lombardijen*, en was een geweldig heer van *Jeruzalem* en van alle Joodsche en Heidensche Landen.

Deze VESPASIAAN vastte zeer gaarne en deed zijne Afgoden groote eere en reverentie, hij was in zijnen tijd de allergrootste heer van de wereld, want hem alle de heeren meestendeel ten dienste moesten komen als hij het gebod. En hij had eenen vroomen zoon, TITUS geheeten, die zeer magtig was van goed. Deze TITUS dwaalde ook van den regten weg des Christelijken geloofs, en aanbad de Afgoderij, gelijk zijn vader; want door subtielheid des duivels uit de helle, was meestendeels de geheele wereld de Afgoden onderdanig. Maar onze lieve Heere, die den onnatuurlijken dood gestorven is, om het menschelijke geslacht van den eeuwigen dood te verlossen, heeft voor VESPASIAAN en zijn onderzaten zijn dierbaar bloed niet willen verloren doen gaan, en heeft hem eene vresselijke ziekte toegezonden, om hem van de Afgoderij te trekken, van welker ziekte zijn geheele aangezicht en baard doorvreten en vervuld werd, waarom hij en zijne onderzaten zeer droevig waren. En zij deden de beste medicijnen voor

hem komen die zij vinden konden, maar het hielp niet, en de Meesters zeiden, dat hem niemand helpen konde, dan alleen de gratie der Goden.

Hoe de Keizer Vespasiaan geheel Lazarus werd van de ziekte, die hem onze lieve Heere had toegezonden.

De ziekte was zoo zeer in VESPASIANUS ligchaam dat hij geheel Lazarus werd, op zijne voeten gaan noch staan kon en van groote pijn te bed moest liggen. Binnen dezen tijd dat de Keizer aldus ziek te bed gelegen was, zoo kwam binnen Rome een van des Heeren Discipelen, geheeten CLEMENT, welke de vreeze des Keizers en de Romeinen niet had durven prediken het Heilig Evangelie, noch het Christelijk Geloof; maar hij verstoutte zich op dien tijd, en predikte den Romeinen het Woord Gods en het Heilig Christelijk Geloof, waardoor hij vele lieden bekeerde. Des Keizers Seneschaal was ook met de andere lieden gekomen ter Sermoene des heiligen mans CLEMENT, en aanhoorde het Sermoen zeer naarstiglijk, en hij bekeerde zich tot het heilige Christelijke geloof, aanroepende Christus met ootmoedige harte. En het Sermoen gedaan zijnde, ging hij tot zijnen heer, den Keizer VESPASIAAN, die hij te bed vond liggen, zeer mismaakt van ligchaam. De Seneschaal ziende zijnen heer zoo deerslijk mismaakt, werd weenende en zuchtende. De Keizer dat ziende, zeide tot hem aldus: Vriend! weent niet meer, want onze Goden mij de ziekte aangedaan hebben, en als het henlieden belieft dan zullen zij mij weder gezond maken. Toen zeide de Seneschaal: Heer! ik geloof niet dat uwe Goden eenige magt hebben, maar ik heb in uws vaders Tempel hooren zeggen, dat te Jeruzalem een heilig Profet te regeeren pleeg, die men noemde JESUS

van Nazareth, en hij deed in zijn leven menig schoone mirakel, want hij genas die besmet waren gelijk gij zijt. Die blind waren maakte hij ziende, de doven deed Hij hooren, de zieke menschen maakte Hij gezond, de stommen maakte Hij sprekende, de dooden deed Hij verrijzen, en hij genas allen degenen, die Hem van goeder harte aanriepen.

Maar de Joden benijden Hem zoo zeer, om de groote mirakelen die Hij deed, dat zij Hem kruisten en ter dood bragten, onverdiend en zonder schuld, en PILATUS uw Provoost verwees Hem ter dood. En ik heb hooren zeggen, dat Hij ten derde dage verrees van den dood, daarna ten hemel klom en zit ter rechterhand zijns Vaders. Ook heb ik hooren zeggen, die het geluk verkrijgen konde, dan hij zijn ligchaam aanraakte, die zoude genezen zijn van zijne kwalen, hoedanig zij ook waren, indien hij goed vertrouwen in den Heiligen Profet had. Daarom dunkt mij, lieve genadige Heer! moogt gij wat krijgen dat zyn heilig ligchaam geraakt heeft, gij zoudt genezen van uwe groote ziekte. Toen vraagde hem de Keizer: aanbad en geloofde, de Propheet ook aan onze Goden? En de Seneschaal antwoordde: Heere! hoe kunt gij vragen of peinsen, dat de Heilige Propheet uwe Goden aanbidden zoude, want ik heb hooren zeggen, dat hij God van het Hemelrijk is, en is in de wereld gekomen om het menschelijke geslacht door zijnen dood te verlossen. Ook heb ik hooren zeggen, dat Hij, toen Hij in deze wereld regeerde, twee en zeventig Discipelen had, die met Hem gingen, uit dewelke Hij er twaalf voor zijne geheimste vrienden koos, onder welke een was, die men JUDAS noemde, en deze JUDAS verkocht Hem en leverde Hem den Joden voor dertig Penningen, hetwelk alzoo naar inhoud der Schriftuur) geschieden moest. En daara be-

rouwde het de voornoemde JUDAS en wilde den Joden de dertig Penningen wedergeven, henlieden zeggende, dat hij misdään had. Maar de Joden wilden de Penningen niet ontvangen; toen wierp de voornoemde JUDAS de Penningen in den Tempel en verhing zich zelve uit desperatie, en zijne ziel voer bij den Duivel in de hel. Daarom raad ik u, Heer Keizer! dat gij tot Jeruzalem zendt, of men daar iets vinden konde dat des Heiligen Propheeten ligchaam geraakt had, want daardoor zult gij genezen, dat weet ik wel. Daarom zend daarheen zonder verzuim, anders zult gij niet genezen worden.

Hoe de Keizer Vespasiaan zijn Seneschaal tot Jeruzalem zond, om daar te zoeken eenig ding, dat Jezus ligchaam geraakt had.

Toen de Keizer VESPASIAAN deze woorden verstaan had, zeide hij tot den Seneschaal aldus: Is het alzoo gelijk gij gezegd hebt, zoo vertoef hier niet langer, maar bereid u, en neemt van mijnen schat zoo veel als gij behoeft, en reis terstond naar de stad Jeruzalem, om te vernemen en te bezien of gij daar iets vinden kunt, dat de Heilige Profeet geraakt heeft. En is het alzoo, dat de Heilige Profeet gelieft mij gezond te maken, ik zal zijnen dood wreken en geven dertig Joden om eenen penning, gelijk als Hij voor dertig Penningen verkocht was. En ik wil, dat gij PILATUS mijnen Provoost zegt, dat het mij zeer mishaaft, dat hij mij de tribut niet zendt, die hij mijnen vader pleegt te geven, want hij mij in zeven jaren niets gegeven heeft. Heer! ik zal uwe begeerte volbrengen, zeide de Seneschaal, en hij ging zich terstond bereiden, en vier Ruiters en Schutknechten met hem, en nam van des Keizers goed zoo veel als hij behoefde, en reed over het land naar de haven, geheeten Barletten;

waar hij van de Burgers ontvangen werd; en van daar reed hij met zijn gezelschap zoo lang over berg en dal, dat zij te Tabers kwamen. En van daar voeren ze te scheep tot Cezareën, en reden voort over land tot in de stad Jeruzalem, en logeerde aldaar, in een goede wijze Jood zijn huis, die men JACOB noemde, en vader was van MARIA JACOBI, die onze Heer zeer beminde. En toen de Seneschaal en zijn gezelschap daar drie dagen geweest was, zeide JACOB tot henlieden aldus: Mij dunkt dat gij edelen en welgeboren lieden zijt, daarom bidde ik u dat gij mij zegt van wat Land, en wie gij zijt, en waarom gij hier komt; want mag ik u in eeniger maniere helpen of raden, ik wil gaarne doen al wat ik kan. Toen antwoordde de Seneschaal zijnen Waard, en zeide: Heer Waard! mij dunkt gij zijt een eerbaar en geheim Man, daarom zal ik u de zaak te kennen geven daar ik mede belast ben. Weet dan dat ik des Keizers van Rome Seneschaal ben, die uwen Heer is, en ook de mijne, dewelke met eene zware ziekte gekweld is, die men noemt de Laserij, waardoor hij zeer mismaaft is in zijn aangezicht, en is krank door alle zijne leden, zoodat hij noch gaan noch staan kan, ja, ligt aan de voornoemde ziekte zeer krank te bed; en men kan daar geene remedie tegen vinden, 't welk hem en zijne Onderzaten zeer mishaaft, en waardoor de ziekte alle dagen vermeerderd. En ik heb hooren zeggen, dat hier voorheen in deze stad eene Heilige Profeet pleeg te regeeren, genaamd JESUS van Nazareth, wien de Joden te onregt ter dood bragten, welke Profeet voor zijn dood menig schoon mirakel deed en ook na zijn dood: alzoo ik te Rome in den tempel heb hooren prediken. Daarom heb ik mijnen heer den Keizer gezegd, dat, mag hij eenig ding krijgen, hetwelk dien H. Profeet aangeraakt had, hij van

zijne ziekte haast genezen zoude. En daarom heeft hij mij gezonden, of ik iets daarvan krijgen konde om het tot hem te brengen. Daarom bidde ik u, Mijnheer! wilt mij hierin eenigzins helpen, zoo als gij doen kunt, gij zult daarvoor grooten loon van mijnen heer den Keizer ontvangen. Zijt gij mij hier in behulpzaam, dan zal hij u een groot heer maken. Daarom bid ik u, dat gij mij hierin helpen wilt; want ik zal tot mijnen heer niet wederkeeren, voor dat ik iets gevonden heb van den Heiligen Profeet. Hierop vraagde hem zijnen waard JACOB aldus: Mijnheer! zeg mij beliest u, aanbid de Keizer dezen Heiligen Profeet, en gelooft hij in Hem? Toen zeide de Seneschaal, hij aanbidt de Afgoden en gelooft in henlieden. Vriend! zeide JACOB, gij moogt wel huiswaarts keeren, want het en zij dat hij gelooft in den Profeet dien ik heb zien kruizigen, en dien ik zag dat JOZEF van *Arimathea* van het kruis deed en begroef in een nieuw steenen graf, en daarna verrees op den derden dag, zoo en zal hij daardoor niet genezen; want ik hem zag en hoorde zijne Discipelen bevelen, henlieden zeggende: gaat alle de wereld door, den menschen het H. Evangelie prediken en zegt hen: zoo wie in mijn' Name gelooft, en gedoopt is, die zal zonder twijfel het onvergankelijke Rijk mijns Vaders bezitten, om zich daar eeuwiglijk met mij te verblijden; maar, wee hem, die in mijnen Name niet gelooft, of niet gedoopt is, want die zal ten eeuwige dage verdoemd wezen. Daarom zegge ik u, dat de Keizer nimmermeer genezen zal, het en zij dat hij eerst in dezen Heiligen Profeet gelooft en Hem aanbidt. Maar wil hij zulks doen, zoo zal hij terstond genezen, en dat wil ik bewijzen met een exempel van een der vrouwen, geheeten VERONICA van *Galilea*, die zoo erg melaatsch was, dat zij van alle lieden

verstoten werd. Die vrouwe had een zeer groot berouw en sterk geloof in den H. Profeet.

En toen de H. Profeet aan het kruis hing, kwam dit vrouwke onder den berg, daar het kruis opstond en de maagd MARIA stond mede daarbij, met eenen Discipel, genaamd JOHANNES. En die vrouwe durfde niet bij henlieden komen, voor dat ze de Moeder des Profeets riep; maar zij stond van verre en weende bitterlijk. En toen de maagd MARIA dit vrouwken zoo jammerlijk zag weenen en schreijen, wenkte zij ze tot haar en zij kwam. Toen nam den Profeten Moeder den doek, die het Vrouwken op haar hoofd droeg, en zij spreide dien op des Profeeten gebenedijde aanschijn. En toen zij den doek wederom afstog, bleef zijn aangezicht in den doek gefigureerd en geprent staan. En de maagd MARIA gaf het vrouwken haren doek weder. En zoo haast als de deugdzame vrouw VERONICA hare doek in hare hand nam, werd zij weder gezond, alsof ze nooit ziek geweest had, en dezen doek heeft zij nog. Toen zeide de Seneschaal: Heer! ik gelove dat gij waar zegt, daarom bid ik u, dat gij het vrouwken zoekt, en laat ze met mij voor den Keizer gaan, want ik hoor dat hij aan den Heiligen Profeet wel geloven zal, die men Christus noemde, en zijn dood wreken. JACOB liet het vrouwken VERONICA terstond zoeken, en toen zij voor hem kwam, zeide hij haar dat des Keizers Seneschaal om haar gekomen was, en dat zij met hem moest gaan, om zijne heer te genezen van de Lazerij, daar hij zeer ziek van was en dat zij haar doek moest medenemen, om hem daarmede te genezen. En VERONICA zeide: ik zal dat gaarne doen, om het Christelijk Geloof te verheffen en te verbreiden, want ik hope, hij mag genezen, dat hij Christen worden mag met al zijne onderzaten. De Seneschaal verblijde zich zeer over

deze woorden en zeide VERONICA, dat zij zich bereiden zou met hem naar Rome te reizen.

Hoe de Seneschaal Pilatus den tribut afeischte, dien hij den Keizer schuldig was.

Na deze voorgenoemde woorden zeide de Seneschaal tot JACOB zijnen waard, dat hij PILATUS wel wilde spreken. Toen ging JACOB met hem in SALOMONS Tempel, daar zij PILATUS vonden, tot welke de Seneschaal aldus sprak: PILATUS! ik ben VESPASIAAN des Keizers bode, [die uw heer en de mijne is, en hij ontbiedt u door mij, dat gij hem tribut zendt die gij hem schuldig zijt van acht jaren, en is zeer gram dat gij ze hem alle jaren niet gezonden hebt. Daarom zend ze hem nu, en ik zal uwe peis maken met hem. Toen PILATUS deze woorden verstond, die hem de Seneschaal zeide, wierd hij zeer toornig, en antwoordde hem met een' fellen moed; ik ben uwen heer niets schuldig, noch ik heb met hem niets te doen, daarom spoed u van hier te komen; of ik zal u van hier doen gaan.

Hoe de Seneschaal weder naar Rome keerde, en leide Veronica met hem.

Met deze woorden scheidde de Seneschaal van PILATUS, en dacht weder naar Rome te keeren, en nam oorlof van JACOB zijnen waard, en reisde met VERONICA tot Acceron, en van daar voeren zij te scheep, tot in de haven van Burti, daar de Seneschaal groote eer aangedaan wierd van de burgers der Stad. En toen zij daar een weinig gerust hadden, togen zij naar Rome, daar ze zeer blijdelijk ontvangen wierden. De Keizer was zeer blijde van des Seneschaals komste, want hij had groot verlangen om hem te spreken; en op dezelfde tijd dat de Seneschaal kwam, had de Keizer alle heeren ontboden om's anderen

daags zijnen zoon TITUS de Kroon over te geven, vermits hij, door zijne ziekte, niet regeren konde. En binnen dezen tijd is de Seneschaal voor den Keizer gekomen, dien hij zeer ootmoediglijk groette. En de Keizer vraagde hem terstond of hij niets gevonden had dat hem genezen konde? GAY de Seneschaal antwoordde hierop: Heere! dankt en looft JESUS van Nazareth, want ik heb eene heilige vrouw gevonden, die een doek heeft daar zijn gebenedijde aangezicht in geprent staat, en door haar geloof is zij gezond geworden van de Lazerij, daar zij te voren heel krank van was. Daarom lieve heer! bid tot God, dat hij u gezondheid verleenen wil, en gelooft in Hem, of anders kunt gij nimmermeer gezond worden. Toen antwoordde de Keizer, ik geloof wel dat gij waarheid zegt. En doet mij Christus zoo veel eer, dat hij mij gezondheid verleenen wil, dan zal ik zijn dood zoo fellijk wreken, dat van u nooit dergelijks gezien is; maar laat de vrouw met de doek voor mij komen. Heere! antwoordde de Seneschaal, morgen, als alle de Baronnen bij u vergaderd zijn, om het mirakel aan te zien, dan zal ik de vrouw tot u laten komen, opdat ook zij in Jezus mogen gelooven, door dat groote mirakel. En dan kunt gij uwen zoon TITUS Keizer maken, als 't u belieft. Na deze woorden is de Seneschaal in zijne herberg gegaan, bij de heilige vrouw VERONICA, zeggende haar aldus: Vrouw! gij zult den Keizer mogen zien, want hij begeert dat gij voor hem komt; daarom bid onzen lieven Heer, dat hij zijn mirakel aan hem laat geschieden, opdat hij en al zijn volk CHRISTUS wet aannemen mogen. VERONICA, deze woorden verstaan hebbende, had den Gezondmaker JESUS in deze maniere: O Heere! wil uw verwaardigen uw mirakel aan deze edele en magtige Keizer VESPASIAAN te betoonen, hem van zijne ziekte gezond makende,

opdat hij en al zijn volk aan U mogen gelooven en in uwen Name het waarachtige Christelijke Geloof aannemen. Na deze gebeden zag VERONICA der staten waard, en werd St CLEMENT ziende, die voorbij de deuren passeerde, en zij riep tot hem aldus: Broeder CLEMENT! God zij met u. En toen St. CLEMENT deze woorden hoorde verblijde hij zich, omdat zij van onzen lieven Heer sprak in het Seneschaal huis, en ook omdat zij hem met zijnen Naam noemde; en VERONICA zeide voort tot hem: Broeder! zijt van mijne woorden niet verwonderd, want ik hoop dat CHRISTUS wet vermeerderd zal worden, en ik weet wel dat gij mij niet kent, tenzij dat ik u mijnen naam zeg. Ik ben die vrouw die gezondheid verkreeg onder het kruis CHRISTI, door zijn heilig lijden en bloedvergieten. En dit is de doek die zijn gebenedijde moeder MARIA mij gaf, daar zijn gezegend aangezicht in geprent stond; en ik ben hier gekomen om den Keizer VESPASIAAN met deze doek van zijne ziekte te genezen. En ik bid u dat gij morgen met mij gaan wilt, om het heilige Christelijke Geloof te prediken. Toen antwoordde St. CLEMENT: het is bij de gratie Gods dat wij hier vergaderd zijn, en ik zal gaarne met u gaan als 't u beliest; maar ik bid u dat gij mij uwen naam zeggen wilt. Ik heet VERONICA, antwoordde zij. En toen zij een weinig te zamen gesproken hadden, scheiden ze van een, tot 's anderen daags.

Hoe de Seneschaal, St. Clement, en de Vrouwe Veronica, voor den Keizer kwamen.

De Keizer wilde binnen dien tijd zijne Afgoden niet meer aanbidden, want hij geen al te groot geloof meer in hunlieden had. En des anderen daags toen alle zijne heeren en hovelingen vergaderd waren, deed de Keizer zijne Seneschaal voor hem ko-

men, en met hem kwamen VERONICA en St. CLEMENT, dien zij den doek gaf, daar onze lieve Heer zijn gebenedijde aanschijn in geprent stond. En toen zij voor den Keizer kwamen, groetede zij hem met groote reverentie, sprekende tot den Keizer aldus: Genadige heere! wilt u verwaardigen deze heilige man aan te hooren, die een van CHRISTUS Discipelen is, en ik hoop dat hij u wel genezen zal, als hij zijn Sermoen zal gedaan hebben. Toen deed de Keizer alle zijne lieden zwijgen, opdat zij al te zamen het Sermoen des Heiligen mans St. CLEMENT aanhooren zouden. En de H. Man St. CLEMENT krom terstond op eenen hoogen stoel, en begon het Woord Gods te prediken. hetwelk de Keizer en alle die daar waren, zeer gaarne hoorden. En na den Sermoen vielen St. CLEMENT en VERONICA op hunne knieën, en baden den Heere, dat hij den Keizer gezondheid verleenen wilde. En na het gebed ontbloote St. CLEMENT den doek, toonde ze den Keizer en deed hem CHRISTUS (welker aangezigt daarin geprent stond) aanbidden. En zoodra als de Keizer dat gedaan had, werd hij gezond.

Hoe St. Clement des anderdaags voor den Keizer predikte, en bad dat hij zich wilde laten doopen met zijne onderzaten.

Des anderendaags 's morgens predikte St. CLEMENT wederom voor den Keizer en zijne onderzaten, die hem zeer minnelijk audientie verleende. En na dat 't Sermoen gedaan was, zeide CLEMENT tot den Keizer VESPASIAAN; mijnheer! nadien dat u CHRISTUS gezond gemaakt heeft, zoo bid ik u vriendelijk dat gij u in zijnen Naam laat doopen, want hij heeft zelve den Doop geordonneerd. Toen gebod de Keizer alle zijne onderzaten, dat zij zich zouden laten doopen, en zeide tot VERONICA: Vrouw! ik ben

grootelijks aan u verplicht; van dat gij om mijnent wil zoo zeer gearbeid hebt. Daarom begeert van mij alles dat gij hebben wilt, hetzij kasteelen of steden, ik zal het u geven, want gij hebt dat wel aan mij verdiend. VERCONIA antwoordde de Keizer aldus: Heere! ik dank u zeer voor hetgeen dat gij presenteert: maar ik bid u dat gij CLEMENT geeft, hetgeen gij mij geven wilt. De Keizer was hierover te vreden, en zeide tot CLEMENT, dat hij van hem begeeren kon wat hem beliefd. En de heilige man St. CLEMENT antwoordde: heere! ik begeer van u anders niet, dan dat gij vast en volstandig in het Christelijke geloof blijft leven. Als de Keizer VESPASIAAN deze woorden hoorde, zeide hij verder tot hem: vriend Gods! ik wil dat gij een vader zijt van het gansche Christenrijk, en ik begeer dat gij alle mijne landen door het Christelijke geloof zult prediken en doopt ze allen die gedoopt willen zijn, maar ik zal mij niet laten doopen, voor dat ik Christus dood op de felle Joden gewroken zal hebben. En belijft het onze lieve Heer dat ik weder in mijn land keere, zoo zal ik mij laten doopen, met alle mijne onderzaten; dat belove ik bij mijne Keizerlijke Kroon. En ik zal spoedig naar *Jeruzalem* trekken om zijnen dood te wreken.

Hoe de Keizer Vespasiaan St. Clement Paus maakt.

Kort daarna maakte de Keizer St. CLEMENT Paus van *Rome*, en deed eene kerk stichten ter eere van St. SIMON, en eenen autaar op twee pilaren slaan, waarop hij zeer kostelijk liet stellen het beeld van VERONICA, ook deed hij kommen maken, om de lieden daarin te doopen. En St. CLEMENT doopte VERONICA, en deed menig schoon Sermoen in de voornoemde kerk. Nadat dit aldus geordincerd was,

kwam de Seneschaal tot VESPASIANUS, en zeide: Heer Keizer! gij moogt wel blijde en vrolijk wezen, van dat u onze lieve Heere gezond gemaakt heeft; dies moet hij geloofd en gebenedijd wezen in der eeuwigheid. Maar nu zal ik u vertellen van de antwoorden, die mij PILATUS uw Provoost gaf, toen ik hem den tribuit afeischte van uwent wege. Hij zag zeer vergramd op mij, en zeide: dat hij u geene tribuit schuldig was, en dat, indien ik langer in de Stad bleef, hij mij zoude doen dooden; maar ik was zoo blijde, omdat ik een middel voor uwe gezondheid gevonden had, dat ik tegen hem niet langer sprak, maar ik dreigde hem met u, zeggende, dat gij hem bederven zoudt. En daar was een wijze Jood nevens hem, die tot hem zeide, dat de H. Profeet gesproken had, dat *Jeruzalem* eerlang verdistrueerd zoude worden, zoodanig dat de eene steen op den anderen niet zoude blijven liggen, en dat er zoo groote honger zijn zoude, dat de moeder haar kind zou opeten. En toen PILATUS den voornoemden Jood deze woorden hoorde zeggen, werd hij zeer toornig op hem, en deed hem met harde woorden zwijgen. Daarbij, heer Keizer! moogt gij PILATUS deugd bekennen.

Hoe de Keizer zijn heir vergaderde, en na Jeruzalem toog.

De Keizer was zeer vergramd van de hoovaardige woorden, die PILATUS tot den Seneschaal gesproken had, en ontbood terstond alle zijne onderzaten om na *Jeruzalem* te trekken, dewelke met groote vigilantie zeer wel toegerust waren om te strijden; en binnen *Rome* vergaderde het getal van drie honderd duizend Ridders, behalve alle de anderen die geen ridders waren; en de Keizer deed terstond dertig duizend galeijen en barken bereiden, in dewelke

hij en alle zijne lieden voor de wind en met spoed over de zee zeilde, en kwamen binnen vijf dagen in de haven van *Akers*, en de burgers gaven de stad op, behouden lijf en goed, en de Keizer ontving ze in genade.

Hoe de Keizer een kasteel beleide, dat tusschen Akers en Jeruzalem stond.

En toen het heir binnen de stad van *Akers* sommige dagen gerust had, trok het door een sterk kasteel, genaamd *Iraphat*, toebehoorende aan een wijzen Jood, die men *JAFFAT* de *JAFFA* noemde. Toen de Joden dit groote heir zagen, hadden zij het gaan opgegeven; maar de Keizer wilde ze niet ontvangen, en zoodra als het heir gereed was, viel er zoo een zwaren regen en waaide het zoo hard, dat zich niemand durfde roeren. Dit kasteel was zeer sterk, en wel voorzien van vuctualie; want de heer was daar een subtiel man van, zijnde *JOZEF* van *Arimathea*'s eigen neef, die het kasteel gaarne had opgegeven; maar de Keizer wilde het niet overnemen.

Hoe de Keizer het kasteel won, en doodde al wat daar binnen was, uitgezonderd Jaffat en Joseph zijn Neef.

De Keizer deed het kasteel bestormen, en won het na veel strijdens; toen liet hij alle Joden doodslaan die daar binnen waren, uitgenomen *JAFFAT* de *JAFFA*, en *JOZEF* van *Arimathea*, met nog meer anderen, die in een taverne onder de aarde gelopen waren, en leefde daar wel drie dagen, zonder eten of drinken.

En toen de Joden zagen dat ze van honger moesten sterven, staken zij de een den anderen dood, uitgenomen *JAFFAT* en *JOZEF* zijn neef, die zulks niet doen wilde; en toen *JAFFAT* de Joden dus zag dood

liggen, zeide hij tot *JOZEF*: ik was heer van dit kasteel, en men rekende mij voor een wijs man, daarom waar het groote schande, dat ik dus mijn lijf verliezen zoude, daarom laat ons uit deze hollen gaan, eer wij van honger sterven. Na dezen reden vielen *JAFFAT* en *JOSEPH* op hunne knieën, en *JAFFAT* zeide aldus: Heer Keizer! ik was heer van dit kasteel, dat gij hier zoo verdistrueerd hebt, en ik heb hooren zeggen, dat gij naar *Jeruzalem* trekken wilt, om de dood *CHRISTI* te wreken, die mijn groote Vriend was, en dewelke mijn Neef van het kruis nam en leide hem in een nieuw steenen graf; daarom is het zake dat gij naar de stad van *Jeruzalem* wilt, zoo behoeft gij onze raad wel, want de stad zeer kwalijk te winnen is; daarom, lieve heer Keizer! weest ons genadig, en wij zullen u getrouwelijk dienen en ten beste raden. De Keizer ontving ze in genade en liet hun te eten geven. En de Keizer vraagde hen, toen zij gegeten en gedronken hadden, of zij aan *CHRISTUS* geloofden, en zij antwoordden ja. Toen heeft hij ze in zijnen dienst genomen, om hem te raden als hij iets van nooden had.

Hoe de Keizer en Titus zijnen zoon van het kasteel reisde, en hoe zij de stad Jeruzalem beleggen.

Na deze geschiedenis reisden de Keizer en *TITUS* zijnen zoon met het geheele heir voor de stad van *Jeruzalem* en belegde het zeer sterk. Toen begon te genaken, wat onze lieve Heere op den *Palmdag* weenende aldus gezegd had: «Was het u kennelijk wat u geschieden zal, gij zoudt weenen, doch gij weet noch uur noch tijd dat gij belegerd zult worden; voorwaar! de eene steen zal op den anderen

niet blijven, en de moeder zal haar kind eten van gebrek der spijsze.

PILATUS had den Keizer op dien tijd niet verwacht, en hield grooten feestte binnen *Jeruzalem*, tot het welk HERODES ZOON, ARCHILAUS, mede gekomen was, en was een groot Koning van *Galileu*, met nog vele andere Joden, die insgelijks ter Feest gekomen waren. En zoo haast als zij binnen *Jeruzalem* kwamen, werd het zoo ongunstig weder, dat niemand van hen allen uit de stad durfde gaan, om naar huis te reizen. En toen PILATUS en de andere Joden zulk een groot heir voor de stad zagen liggen, stonden zij verbaasd en werden beschaamd. De Koning ARCHILAUS, merkende dat PILATUS zeer bedroefd was, sprak tot hem aldus: En zijt niet vervaard, want hier zijn vele stoute ridders, en deze stad is zoo sterk, dat menschen die niet winnen kunnen, en wij hebben proviant genoeg, daarom zijt niet vervaard, maar laten wij ons gaan wapenen en trekken tegen henlieden uit. Deze raad dacht PILATUS goed en wapende zich met al zijn volk; maar des Keizers heir was zoo nabij de muren, toen zij meenden uit te trekken, dat niemand van hen zoo stout was dat zij uit de poort durfden gaan, maar zij keerden allen weder stadwaarts in en sloten de poorten wel vast toe; en PILATUS gebod dat een iegelijk steenen droeg op de muren der stad, om des Keizers heir daarmede te wederstaan, hetwelk alzo gedaan werd. Toen gingen PILATUS en de Koning ARCHILAUS met dertig duizend gewapende mannen op de muren, en PILATUS had een witte stok in de hand. Toen vraagde de Keizer zijnen Seneschaal, wie PILATUS was? De Seneschaal antwoorde, die de witte stok in zijne hand heeft, dat is PILATUS. Toen riep de Keizer VESPASIAAN tot PILATUS aldus: de edele heer mijn

vader, AUGUSTUS CESAR, gaf u *Jeruzalem* te bewaren, en maakte u Provoost, omdat gij zijn landen hieromtrent getrouwelijk bewaren en wel regeeren zoudt. Maar toen gij wist dat hij dood was, bekendet gij de deugd niet die hij u betoond heeft, want gij mij nooit den tribuit gezonden hebt, die gij hem alle jaren pleegt te zenden; en toen ik er mijn Seneschaal om zond, wildet gij hem doen dooden, en zeide hem, dat gij van mij niets ter leen had; dat ik *Lombardijen* en *Almangien* wel bewaren moest, en gij zoudt *Jeruzalem* wel bewaren. Daarom wil ik dat gij de poorte voor mij opdoet, om mijnen wil met u te doen, en met alle degenen die daar binnen zijn. En PILATUS antwoordde, dat hij zich beraden zou met zijne Baronnen.

Hoe Pilatus en de Joden raad hielden in Salomons Tempel.

Toen ging PILATUS en de Baronnen in SALOMONS Tempel, en de Koning ARCHILAUS sprak tot de Baronnen aldus: en zijt voor den Keizer niet vervaard, want hier zijn zoo vele goede Ridders in de stad, als er in het vierendeel van de wereld zijn, en het ware groote zotternije ons op te geven in des Keizers handen, om zijnen wille met ons te doen. Toen sprak BARRABAS, PILATUS Seneschaal aldus: de Koning ARCHILAUS zegt de waarheid, want het heir kan niet langer voor de stad blijven, en dat bij gebrek van water: want zij hebben geen water nader bij dan in 's DUIVELS bad, daar de steden *Sodom* en *Gomorra* in verzonken zijn, en het is een halve dagvaard van hier. Daarom raad ik u, dat gij u onttrekt, PILATUS! De Koning ARCHILAUS en de andere Baronnen hielden dezen raad voor goed en van groote waarde. Toen ging PILATUS met zijne Edelen op de muren,

en riep tot den Keizer aldus: heer Keizer! keert weder te huiswaarts, en bewaart gij uwe landen, ik zal de stad *Jeruzalem* bewaren tegen u, en tegen alle mijne vijanden, daarom spoed u van hier te komen, eer gij en al uw volk bedrogen wordt. De Keizer deze woorden van PILATUS verstaande, antwoordde aldus: vermaant mij van geen wegreizen, maar geeft mij de stad op, of ik zal ze met geweld innemen, eer ik van hier scheide, en doen u alle te zamen een harde dood sterven. Ik zal u de stad niet overgeven, sprak PILATUS, daarom keert weder naar uw land, of ik zal met u doen het geene dat gij met mij doen wilt. Hierbij lieten zij hunne reden, en de Keizer ging in zijn Tent, en vertelde TITUS zijnen zoon de woorden die tusschen PILATUS en hem geschied waren, waarover TITUS zeer blijde was, en zeide: gebenedijd zij God dat de valsche verrader geen genade begeert; en ik bidde u zeer, lieve heer vader, dat gij zijner niet meer genadig zijt, dan hij JEZUS genadig was. En terwijl TITUS en zijne vader aldus te zamen spraken, kwamen kaart twee Paseniërs, en zeiden tot den Keizer aldus: genadige heer! wij weten niet wat te doen met uwe paarden en andere beesten, want zij bijna van dorst sterven, en wij vinden nader bij geen water dan in de *Duivels-riviere*, waar de twee steden *Sodom* en *Gomorrah* in verzonken zijn, en welke eene halve dagvaard van hier is; daarom kan het uw heir niet langer uithouden.

De Keizer werd zeer bedroefd van deze tijding, en vraagde daarop den raad van JAFFAT DE JAFFA en JOZEF van *Arimathea*, dewelke hem zeide: Mijnheer! gij hebt vele ossen en buffels, doet er een villen en dan het vleesch zouten, laat dan de vellen reinigen, schoon maken en aan elkander naaijen, en doet ze dan in het dal van *Josaphat* spreiden; laat dan uwe Sommiërs het water halen uit des

Duivels-riviere en doet het in het voornoemde Dal op de vellen gieten; het zal er niet door heen trekken, noch ook door de aarde stinken kunnen. Dit vond de Keizer goed en hij deed wel tien duizend ossen, koeijen en buffels villen, het vleesch zouten, de vellen reinigen en ze aan elkander naaijen, deed ze in het voornoemde Dal spreiden, en zeide tot JAFFAT en JOZEF, bezorgt met u beiden dat men water hale, waartoe ik last zal geven. Toen deed JAFFAT en JOZEF twee duizend Sommiërs komen, die al den dag water haalden uit des *Duivels-riviere*, en bragten het in het Dal van *Josaphat* tot dat het vol was. En het water bleef zoo goed als in menig fontein, want het onzen lieven Heer zoo behaagde.

Hoe Pilatus, de Koning Archilaus, en de andere Ridderd zich verwonderden, toen zij het Dal Josaphat vol van waters zagen.

En toen PILATUS, de Koning ARCHILAUS, en die van *Jeruzalem*, het voornoemde Dal vol waters zagen, verwonderden zij zich zeer, en wierden beroerd. Toen berouwde het PILATUS dat hij de stad niet overgegeven hadde. De Koning ARCHILAUS en BARRABAS, die hem geraden hadden de stad niet over te geven, spraken tot hem aldus: Heer PILATUS! waarom zijt gij dus verslagen? al bleef de Keizer nog zeven jaren voor de stad, hij en kan ze ons niet afwinnen, want ze veel te sterk is. En JACOB deze woorden hoorende, zeide tot PILATUS: wij en mogen de stad niet langer ophouden tegen den Keizer, maar ik zal u oede raad geven, wilt gij mij gelooven? Wat raad zoude het zijn? zeide PILATUS. Heere! dat gij de stad den Keizer overgeeft, ik weet wel dat hij onzer genadig zal wezen. Toen antwoordde hem PILATUS, zeggende: gij zijt verlaten, want gij onze wet verloochend hebt,

daarom zijn wij schuldig, uwen raad altoos te ver-smaden; want ware de Keizer de stad magtig, gij zoudt de wet der Christenen aannemen, dat hebt gij wel bewezen, want gij hem VERONICA de valsche vrouwe gezonden hebt, en dat zal ik op u wreeken. En PILATUS deed hem terstond vangen en in eenen diepen kelder zetten, die onder het groote paleis was. Toen JACOB in de gevangenis was, aanriep hij ootmoediglich onzen lieven Heere, biddende dat Hij hem daaruit verlossen wilde. En kort nadat hij zijn gebed uitgesproken had, kwam een' Engel tot hem, daar hij in den kerker lag, waarvan JACOB zeer vervaard was, door de groote klaarheid, die hij in den donkeren kerker zag komen. En de Engel sprak tot hem aldus: JACOB! zijt niet vervaard, want ik een Engel Gods ben, die u op zijn gebod uit den kerker komt verlossen, want gij uw betrouwen in hem gesteld hebt, en hebt hem van ganscher harte aangeropen. Toen viel JACOB op zijne knieën, en dankte onzen lieven Heere. En de Engel sprak tot hem andermaal, en zeide: JACOB! ontbind u en verlost u van deze ketenen. JACOB antwoordde: mijne handen en voeten zijn zoo vast gebonden, dat ik ze niet ontbinden kan. En zoo haast als hij dat gesproken had, braken de ketenen en vielen van zijne handen en voeten ter aarde. Toen nam hem de Engel bij de hand, en leide hem uit den kerker, en zeide: vertrek in des Keizers heir, dat het niemand van de Joden gewaar worde. Daarna scheidde de Engel van hem; en toen hem des Keizers dienaars in de tente zagen, meenden zij dat het een verspie-der ware, en vingden hem.

Hoe de Seneschaal Jacob zijn waard kende en hem den Keizer te kennen gaf.

Als GAV de Seneschaal JACOB gevangen zag ko-

men, werd hij hem kennende, en liep tot hem en kuste hem, en sprak tot den Keizer: mijn heere! zie hier den waard van *Jeruzalem*, die mij ter liefde van u de goede vrouwe VERONICA wees, die u genezen heeft door de gratie Gods. De Keizer verblijde zich over JACOBS komst, ontving hem feestelijk en vraagde hem, hoe hij daar kwam, en hoe hij uit *Jeruzalem* geraakt was; want hij had hooren zeggen, dat PILATUS hem had doen vangen. Toen vertelde JACOB den Keizer, waarom PILATUS hem gevangen had. Als de Keizer zulks verstond, hield hij hem in zijnen raad met JAFFAT en JOZEF, en gebod, dat men hem al het heir door groote eere deed.

Hoe de Keizer raad hield met zijne Baronnen, en wilde dat Jacob de voorspraak doen zoude.

Kort daarna wilde de Keizer raad houden met zijne Baronnen, en deed TITUS zijnen zoon voor hem komen, en nam hem met JAFFAT DE JAFFA, JOSEPH van *Arimathea* en JACOB, met nog dertig Baronnen, die van zijne geheimste Raden waren, en sprak tot hen aldus: Gij heeren! ik heb u hier vergaderd, opdat gij mij raad geven zoudt, wat wij met dezen stad doen zullen; en allereerst begeer ik dat ons JACOB zegge, hoe het in de stad is. Toen zeide JACOB: mijnheer! ik zal u de waarheid zeggen; weet dat binnen *Jeruzalem* zeer weinig victualie is, en daar is veel volks binnen; daarom kunnen zij de stad niet lange tegenhouden. En toen wij voor de stad kwamen, hielden zij een feest, dat zij gewoonlijk alle jaren houden, en waarop het meerendeel der Joden kwamen, en sinds dien tijd is er niemand uit de stad gegaan, Mans noch Vrouwen, want 'er zijn sommige plaatsen daar zij wel uit de stad vliegen zouden; daarom zou ik u raden diepe grachten

om de stad te doen graven, opdat ons niemand uit de stad ontloope. Dit dacht den Keizer en zijne Baronnen goeden raad te wezen, en de Keizer deed terstond uit het heir ontbieden alle die graven konden. En daar kwamen 'er wel vijfduizend. Toen gebod de Keizer henlieden diepe grachten rondom de stad *Jeruzalem* te graven, en beval JACOB, JAFFAT en JOSEPH, dat ze de werklieden zouden wijzen, waar ze de grachten graven zouden. Toen zeiden ze tot den Keizer: heer Keizer! de werklieden moeten volk hebben, die ze beschermen voor die van de stad, als zij werken. En de Keizer gaf henlieden terstond dertig duizend Archiers, met schilden, die hen bewaarde voor het geschut van de stad.

Hoe Pilatus en die van binnen zich verwonderden, omdat zij de Grachten zagen maken.

PILATUS, de Koning ARCHILAUS, en die van binnen, ziende dat ze zoo sterk belegerd waren, wierden zeer beducht. En de Koning ARCHILAUS zeide tot PILATUS, het waar beter dat men JOSEPHUS raad vraagde, want hij een zeer wijs Kapitein is. En PILATUS deed hem terstond voor hem komen, en zeide tot JOSEPHUS: wat raad geeft gij ons te doen tegen den Keizer, die ons belegerd heeft? En JOSEPHUS antwoordde: mijnheer! wij kunnen daar niet veel tegen doen, maar ik zoude u raden, dat wij ons morgen alle te zamen wapenden, en dat wij hen met den opgang der Zonne tegen gingen, want zij het schijnen der Zonne regt in hunne oogen hebben; en worden ze daardoor verblind, dan kunnen wij hun ligtelijk verslaan, en verdrijven van onze stad. Dezen raad dacht PILATUS en de Koning ARCHILAUS goed en profijtelijk te zijn, en geboden 's avonds dat alle mannen 's anderen daags gewapend voor SALOMONS Tempel moesten komen, vóór Zonnenopgang, om tegen die

van buiten te vechten, hetwelk alzoo gedaan wierd. Des anderen daags 'smorgens waren al de Ridders, en het andere gemeen volk vergaderd voor SALOMONS Tempel, en waren zeer wel gewapend om te vechten. Het getal was 20000 Ridders, en 60000 Archiers. PILATUS gebod een iegelijk Archier onder zijnen kapitein te gaan. En de Koning ARCHILAUS en PILATUS geleidde de 20000 Ridders. En daarna gingen zij in eene schoone orde uit de stad, hetwelk een van des Keizers wachters gewaar werd, die terstond na de tenten reed, en al het volk slapende vond, want de zonne was nog niet opgegaan. Toen liep hij tot den Keizer, en zeide: Heer Keizer! uit de Stad komen vele Ridders en Archiers om u te bevechten.

Hoe de Keizer zijn volk deed wapenen, en van den strijd die daar zeer wreed voorviel.

De Keizer deed zijnen zoon TITUS, JAFFAT, JOSEPH en JACOB tot zich komen, en beval henlieden dat zij het heir terstond zouden wapenen, en alzoo gewapend tot hem doen komen, hetwelk alzoo geschiedde.

De Ridders en Archiers dit hoorende, verblijdden zich zeer, wapende zich naarstiglijk, en gingen tot den Keizer die tot henlieden aldus sprak: wij zullen in het kort strijd voeren tegen die van *Jeruzalem*, daarom stelt u in goede orde, hetwelk zij terstond deden; en toen zij gereed waren ging de Keizer voor, en alzoo gingen zij naar PILATUS heir, en kwamen aan op de regte tijd, eer ze nog allen uit de Stad waren. En de Battalliën vergaderde terstond ondereen, en sloegen zeer vreeslijk op malkander, slaande door harnas en zwaarden alzoo heenen, dat 'er van PILATUS lieden 3000 dood bleven, zonder de Ridders en de Archiers. En de Keizer verloor 'er omtrent 800. Maar die van *Jeruzalem* hadden de meeste schade, want onze lieve Heer de zijne wel

beschermd. En deze Batailliën duurde tot middernacht toe, zonder ophouden.

Hoe de Bataillien van een scheiden en van de tweede en derde strijd.

Toen zij aldus wreedelijk onderling gevogten hadden, scheiden beide batailliën van een. En toen zij een weinig voortgereisd hadden, vergaderde zij weder als te voren, veggende zeer ongenadiglijk. Als toen van PILATUS lieden verslagen wierden en dood bleven drie duizend, en van des Keizers volk omtrent acht honderd. En deze strijd bleef duren tot de zonne onder was. En onze lieve Heer deed op dien tijd een schoon mirakel; want toen beide de heirlegers van een meende te scheiden, door de donkerheid des nachts, voor den ondergang der zonne, zoo stond de zon wederom op uit hare horizon, alsof ze eerst opgestaan was in den morgenstond, zoodat tusschen den ondergang der zonne geen nacht was. De Keizer en zijne lieden dit schoon mirakel ziende, verblijdden zich zeer, en keerden terstond weder naar de batailliën der Joden. Deze bataille duurde tot middernacht toe, en daar bleef van PILATUS volk duizend, een honderd en vijftig, en van des Keizers volk twee honderd en vijftig, en beide de partijen waren zoo verhit in het vechten, dat zij zich terstond weder verhieven, en streden zeer vroomelijk tegen elkander, tot dat de zonne onderging. En daar wierden van de Joden verslagen duizend twee honderd en vijftig. Toen nam PILATUS en zijn heir de vlugt, en de Romeinen vervolgden ze tot aan de poorte van de stad. En daar werden de Joden zeer geplaagd, want want op de muren stond een man, die met luider stemme riep: Komt, VESPASIAAN! komt binnen Je-

ruzalem! en zij meenden dat het de Heilige Profeet geweest was.

Hoe Pilatus en Koning Archilaus van hunne verliezen zeer bedroefd waren.

Toen PILATUS en de Koning ARCHILAUS binnen Jeruzalem kwamen, waren ze zeer bedroefd van hun verlies. En de Romeinen reden in hunne tenten, en stelden zich te ruste, want zij vermoeid waren van den grooten arbeid, die zij in den strijd gedaan hadden; en zij hadden ook grooten honger, want zij in twee dagen niet gegeten hadden. PILATUS wilde na dien dag niet meer uit de stad gaan, uit vreeze dat hij verslagen zoude worden, maar bleef binnen Jeruzalem met droevige harte. En de Keizer ziende, dat die van Jeruzalem niet meer uit de stad kwamen, beval hij JAFFAT, JACOB en JOSEPH, de grachten te doen vol maken, hetwelke zij terstond deden, alzoo dat er niemand uit de stad gaan noch komen mogt, zonder des Keizers goedkeuring. En de grachten waren 30 voeten diep en 15 voeten breed. En toen die van Jeruzalem zagen, dat er niemand uit de stad gaan mogt, dan alleen op des Keizers goedkeuring, werden zij zeer droevig en riepen tot PILATUS aldus: Mijnheer! gij waart zeer kwalijk beraden, dat gij den Keizer de stad niet overgeeft, want wij hem nu niet ontvlieden kunnen. En toen PILATUS dit geroep hoorde wierd hij nog meer bedroefd, en zeide tot den Koning ARCHILAUS, en tot de Joden: waar zullen wij met de dooden blijven, die ons de Romeinen verslagen hebben? En zij antwoordden: Heere! men moest een groot graf maken en werpen ze daarin, want blijven ze bij de stad liggen, wij zouden van de stank sterven. Toen beval PILATUS zulks te doen.

*Hoe veel dat er binnen Jeruzalen van grooten
honger stierven; en van de Vrouwe, die
haar Kind van grooten honger op at,
van hetwelk zij Pilatus een vier-
depart gaf om te eten.*

Een weinig tijds hier na was binnen Jeruzalem zoo groot een duren tijd, dat een appel voor zeven Bijzanen verkocht wierde, en de lieden aten al de beesten die zij krijgen konden, honden, katten, rotten en muizen, ja, dat nog meer is, zij aten menschen-drek; en daar was groot geweest en geroep in de stad van gebrek; want daar veel menschen van honger stierven, ja alle dagen ten minsten wel honderd en zestig, en men wierp ze in groote grachten buiten de stad. PILATUS dit merkende, deed uitroepen dat een iegelijk spijze voor de zijnen zouden nemen zoo lang ze konden, hetwelk zij deden; want de vaders namen voor de kinderen, en het kind voor de vader en moeder, zoo lang als er spijze in de stad was. En toen al de spijze opgegeten was, stierven zij met groote menigte van den honger. En binnen de stad Jeruzalem woonde op die tijd een weduwe, die een jongen zoon had, en zij had geene spijze, waardoor zij zeer flauw werd en bijkans dood van den honger, zoo nam zij haar kind, vierendeelde het, en braadde het aan het spit, om het alzo te eten. PILATUS en den Koning ARCHILAUS gingen op dienzelfden dag voorbij de voornoemde vrouw haar huis, en PILATUS werd de reuk ruikende, en zeide tot zijne dienaars: gaat en beziet waar deze reuk is want ik heb lust tot eten. Toen gingen de knechten voor der voornoemde weduwen huis, en klopte aan de deur, en men deed terstond open. De dienaars traden in het huis, en groetten de vrouwe, en zeiden tot haar aldus: mijn heere PILATUS ontbiedt u, dat gij hem van

uwen zoon zend, dien gij gebraden hebt. En de vrouwe antwoordde, dat wil ik gaarne doen, en zij gaf de knechten het eene kwart van haar kind. En toen de knechten het kind zoo gevierendeeld zagen, wierden zij zoo vervaard en verschrikt, dat zij bijkans in onmagt vielen, en riepen met vervaarde harte tot PILATUS, en toen PILATUS hun aldus hoorden roepen, vraagde hij henlieden: hoe komt gij zoo vervaard? en brengt mij geenen troost! Mijn heere! spraken zij, een vrouwe, heeft haar kind gevierendeeld, en zend u een vierdepart, opdat gij het naar uwen wille zoudt doen braden. Toen PILATUS dit zag, wierd hij zeer vervaard, en ging in zijn paleis van groote druk te bedde liggen, en hij stond in drie dagen niet op.

*Hoe Pilatus zeer mistroostig opstond, en hield
met Archilaus den Koning, en met zijne
Baronnen raad; en hoe zij den Keizer
baden om hun in genade aan te nemen
en hoe Archilaus zich zelve ombragt.*

Toen nu PILATUS drie dagen te bed gelegen had, stond hij zeer mistroostig op, en ging in SALOMONS Tempel, met ARCHILAUS den Koning, en deed al zijne Baronnen bij hem komen, en zeide tot henlieden: mijne heeren! ik en weet geenen raad tegen den Keizer, die ons geheel verderft en verhongerd, en in de stad is een groot ongeval geschied, want een moeder heeft haar eigen kind gegeten van den grooten honger, daarom zoude ik u raden, dat wij de stad overgaven, en wil hij mij dooden, dat mag hij doen, want ik heb liever dat ik sterve, dan dat al het volk van honger bederve; want hier alle dagen wel drie honderd menschen van honger sterven.

Toen ging PILATUS en den Koning ARCHILAUS, en 500 ridders met hem, en wilden tegen den Keizer VESPASIAAN spreken. De Keizer en TITUS zijn

zoon, kwamen met 5000 ridders tegen **PILATUS** spreken. En **PILATUS** sprak aldus tot **VESPASIAAN**, den Roomschen Keizer: Heere! ik bid u dat gij mij en mijn volk in genade ontvangt, en doet met de stad naar uwen wille. De Keizer zeide: Ik wil de stad en al het volk tot mijnen wil hebben, zonder iemand in genade te ontvangen. Toen sprak de Koning **ARCHILAUS** tot den Keizer aldus: Ik ben Koning **HERODES** zoon, die Koning van *Galilea* was, en toen hij stierf werd ik als Koning gekroond van het zelfde land; daarom bid ik u mij in genade te ontslaan, want mijn vader noch ik nooit iets misdaan hebben, noch wij gaven ook nooit eenige raad om Christus ter dood te brengen. En mijn vader en de uwe waren groote vrienden. Toen zeide en vraagde de Keizer aldus: Zijt gij Koning **HERODES** zoon, die vier duizend drie honderd en zestig kindertjes deed dooden, zonder eenige barmhartigheid? zoo zal ik mij uwer ontfermen, gelijkterwijs uw vader de kindertjes ontfermde toen hij ze met grooten nijd deed dooden, want gij uws vaders boosheid bekoopen zult, worde ik van de dood gespaard. De Koning **ARCHILAUS** wierd door deze woorden met toorne ontstoken, trad van zijn paard, ontwapende zich, trok zijn zwaard uit de schede, en sprak tot den Keizer aldus: Gij, noch geen van uwe ridders, zal zich beroemen van mijnen dood, noch zijn zwaard in mijn bloed verwen. Na deze woorden zette hij de punt van zijn zwaard tegen zijn hart, en het hegt tegen de aarde, en doorstak zich zelve, zoo dat hij over de muur in de gracht dood nederviel.

Hoe Pilatus die van Jeruzalem het antwoord van den Keizer zeide, en hen rade hun beste schat op te eten.

Toen **PILATUS** en die van *Jeruzalem* dat stuk van

den Koning zagen waren zij zeer bedroefd, en keerden weder na de stad, en vertelden de burgers de antwoorden die zij van die van buiten gehoord hadden, en hoe de Koning **ARCHILAUS** zich zelve doorstoken hadde. Toen de burgers dat hoorden, scheurden zij hunne kleederen van 't lijf, en trokken het haar uit hun hoofd, en schreiden zoo vervaarlijk, dat men ze tot in des Keizers heir konde hooren. 's Anderendaags deed **PILATUS** al het volk voor zich komen, en zeiden tot hen: gij heeren! gij ziet wel dat wij de stad niet langer houden kunnen, want wij geen spijze hebben, en zullen van grooten honger sterven. Daarom weet ik geen beteren raad, als dat wij alle zamen ons goud, zilver en gesteentens, in metale mortiers fijn stooten, en eten het om het leven te behouden zoolang als wij kunnen, en ook omdat de Keizer te minder profijt van de stad hebbe, als hij ze gewonnen heeft. Dezen raad dacht henlieden goed, en een iegelijk van hen ging te huiswaarts, en stampte zijn goud, zilver en kostelijke gesteentens, en deden gelijk **PILATUS** hen geraden had. En leefden alzo 22 dagen, dat ze niet aten dan goud, zilver en edele gesteentens. En die veel schatten hadden deelden dengenen die weinig hadden. Toen nu die van *Jeruzalem* hun goud en zilver gegeten hadden. gelijk gij gehoord hebt, zoo gingen zij tot **PILATUS**, en zeiden aldus: Heere! wij hebben al onzen schat opgegeten, gelijk gij ons geraden hebt, wat zullen wij nu doen? Toen zeide **PILATUS** tot henlieden, al weenende: gij, Heeren! gij hebt mij Gouverneur en Regent van u en van de stad gemaakt, maar ik kan u niet langer regeeren; daarom bidde ik u alle te zamen, hebbe ik u iets misdaan of misleid, dat gij het mij vergeven wilt. Toen die van *Jeruzalem* **PILATUS** zoo deerlijk om vergiffenis hoorden bidden, wierden ze alle

te zamen weenende, en riepen met luider stemme: Mijnheer! laat ons te zamen ons vertrouwen in God stellen, en geven de stad en ons zelve den Keizer over; want het is beter dat ons de Romeinen verslaan en dooden, dan dat wij van honger sterven. En misschien zal hij ons genadig wezen.

*Hoe die van Jeruzalem Titus om genade baden,
en van des Keizers woorden.*

Na deze woorden gingen PILATUS en die van Jeruzalem buiten de stad, binnen de grachten, die de Romeinen daar gemaakt hadden. En PILATUS sprak aldus tot TITUS, die aan de andere zijde van de grachten; met zijne ridders was: Heer Keizer! wij bidde u ootmoediglijk, dat gij ons in genade wilt ontvangen. Toen ontbood TITUS het bevel van zijn vader VESPASIAAN met twee ridders. En zoo haast als de Keizer deze tijding hoorde, deed hij al zijn volk wapenen, en reed met het geheele heir naar de grachten, waar TITUS en PILATUS met die van Jeruzalem hem verwachtten, de eene over de eene zijde, en de andere over de andere zijde van de grachten. En TITUS zeide tot zijnen vader: heer vader! hier is PILATUS, die u Jeruzalem overgeven wil, indien gij zijner en zijne onderzaten genadig wilt wezen. Toen antwoordde de Keizer zijnen zoon TITUS met zoo luide stem dat het PILATUS hoorde: het is nu te laat gebeden, ik en zal zijner niet meer ontfermen, dan hij over JEZUS barmhartig was, die hij ter dood verwees, en wiens dood ik over hem en al zijn volk wreken zal. PILATUS en die van Jeruzalem waren van dit antwoord zeer droevig, en riepen met desperate harte tot den Keizer: Heer Keizer! neemt de stad met alle de lieden die daar in zijn, en doet er mede naar uwen wille.

*Hoe de Romeinen de stad Jeruzalem innamen,
en vingen alle de Lieden.*

Toen deed de Keizer de grachten vullen, en zond TITUS, JAFFAT en JACOB, met vijftien duizend ridders in de stad, en zoo haast als zij binnen waren, sloten zij de poorten zoo vast toe, dat er niemand nitloopen konde. Daarna vingen ze alle de Joden en Jodinnen, en bonden ze aan malkanderen vast, ten getale van twee en zeventig duizend en zes honderd mans en vrouwen. En toen zij wel vastgebonden waren, deden zij de poorten open, en lieten den Keizer met de lieden binnen komen, die rondom de stad gewacht hadden, dat daar niemand uitliep. En toen zij binnen de stad waren, reden zij voor SALOMONS Tempel, en dankten onzen lieven Heere over hunne victorie. Daarna rusten zij eenige dagen.

Hoe de Joden verkocht werden, en hoe de Romeinen goud in hun ligchaam zochten, en hoe de Stad Jeruzalem geheel verdistrueerd werd.

En toen de Keizer zag dat hij zoo veel Joden gevangen had, en dat hij daarmede naar zijn' wille doen mogt, zoo zeide hij tot zijne Baronnen: mijne heeren! vermits ons CHRISTUS victorie verleend heeft, zoo wil ik zijn dood op de Joden wreken, en verkoopen ze dertig om eene penning, gelijk ze JEZUS voor dertig penningen kochten. En de Keizer verordonneerde terstond vijftien ridders, die ze allen verkochten. En hij deed de geheele stad door roepen, dat alle man die Joden wilde koopen, tot de ridders moesten komen, die de Keizer daartoe gesteld had, men zou er dertig om eenen penning geven, om zijne wil daarmede te doen. En zoo haast als dat uitgeroepen was, kwam daar een ridder voor den Keizer, die zeide, dat hij eene kudde Joden hebben wilde, en men gaf er hem terstond dertig voor eene penning. De Ridder leide ze in zijn

herberg, en daar stak hij er een dwars door zijn huid, dat hij dood ter aarde viel. En toen de ridder zijn zwaard uit des Joden buik trok, liep er niet een droppel bloed uit zijn ligchaam, maar wel zilver en goud. De ridder dit ziende, verwonderde zich, en greep terstond eenen anderen Jood, zeggende tot hem: ik wil dat gij mij zeggen zult wat dit beduid, dat deze Jood bloed uitstort, alsof het zilver en goud ware. Mijnheer! antwoordde de Jood, gelieft u mijner genadig te wezen, ik zal u de waarheid zeggen. Ik beloove u, zeide de ridder, dat gij niet sterven zult, indien gij mij de waarheid zegt. PILATUS, sprak de Jood, gebod ons onzen schat op te eten, opdat de Keizer en zijne lieden niet rijk zouden zijn, al hadden zij de stad gewonnen, en wij hebben in twee en twintig dagen niet anders gegeten dan zilver en goud. Toen de ridder deze woorden gehoord had, gebod hij zijne knechten, dat zij de andere Joden het hoofd zouden afslaan; en daarna deed hij hun de buik opsnijden, het goud en zilver daar uittrekken, en deed de ligchamen op de straten werpen. En toen de andere Romeinen dat wisten, wilde een iegelijk dertig koppen hebben, om zijnen wille daarmede te doen. PILATUS gaf die van *Jeruzalem* kwaden raad, toen hij henlieden raadde hun goud en zilver op te eten, want daar wierden zeventig duizend vierhonderd en vijftig gedood, en de buik opgesneden, om het goud en zilver daar nit te trekken. En als de Keizer zag dat de Joden bijna allen verkocht waren, vraagde hij de ridders, hoe veel dat zij er nog hadden. Zij antwoordden, wij hebben er nog negenmaal dertig. Toen gebod hij de ridders om die niet te verkopen, want hij ze voor zich houden wilde. Als nu de Joden alle verdistruerd en gedood waren, zoo deed de Keizer hunne ligchamen in de vesten van die stad werpen, en de muren van de stad op hen, zoodat de eene steen op den anderen niet bleef.

Hij deed ook alle huizen afbreken, die binnen *Jeruzalem* stonden, uitgenomen SALOMONS Tempel, en de Toren ZION.

Toen was vervuld het woord dat onze lieve Heer op den Palmdag met weenende oogen sprak. En nadat deze destructie aldus gedaan was, gelijk gij nu gehoord hebt, zoo leidde JAFFAT, JOSEPH en JACOB, die Keizer TITUS met de Baronnen op den berg daar JEZUS gekruist was; en voorts aan alle de plaatsen daar hij gepasseerd had.

Hoe de Romeinen uit Jeruzalem scheiden, en hoe de Keizer driemaal dertig Joden met Schepen in de zee deed voeren.

Dit aldus gedaan zijnde, wilde de Keizer naar *Rome* reizen, en PILATUS, met de andere Joden die daar gebleven waren, wel vast houden, daarom deed men ze tot *Akers* leiden; en toen ze tot *Akers* gekomen waren, deed de Keizer drie schepen gereed maken, en in elk schip deed hij driemaal dertig Joden zetten, zonder eenige spijs, en deed ze met andere schepen in de zee leiden, en liet ze varen daar het hem beliefte. Maar onze lieve Heer en liet ze toch niet verdrinken, want hij wilde dat ze in de wereld zouden blijven ter gedachtenisse van zijn lijden.

Het eene schip landde in *Nervoniën*, het andere te *Bourdeaux*, en het derde in *Engeland*. En na deze dingen deed de Keizer zijn schepen bereiden, en voorzien van spijs en drank, en van al dat hem behoefde, en toen ging hij te scheep met zijne lieden, en zeilden zoo naarstiglijk, dat zij te land arriveerde, in de haven te *Barletton*, daar de Keizer en zijn lieden zeer eerlijk ontvangen wierden van de burgers. En van daar reisden zij naar *Rome*.

Hoe de Paus St. Clement de Keizer Vespasiaan te Rome eertlijk inhualde, en deed hem met Titum, Jaffat, Joseph, Jacob, en meer

andere Ridders doopen, en de Afgoden van Rome wegwerpen.

En toen de heilige man St. CLEMENT gehoord had dat de Keizer VESPASIAAN bij de stad was, ging hij hem te gemoet met zijne Geestelijkheid. De Keizer hem met de Processiën ziende komen, trad van zijn paard, omhelsde en kuste hem zeer vriendelijk; en desgelijks deed ook de jonge Keizer TITUS. En binnen Rome wierden groote feesten gehouden, om den Keizer en zijn volk, die CHRISTI dood gewroken hadden. Daarna ging den Paus tot den Keizer, en zeide tot hem aldus: mijnheer! nadien dat u CHRISTUS tegen uwe vijanden victorie behaald heeft, zoo bid ik u, dat gij u van uwe beloften kwijten wilt, want beloften maken schuld. De Keizer vraagde, wat heb ik beloofd? Heere, zeide St. CLEMENT, dat gij u zoudt doen doopen. Toen zeide de Keizer, dat wil ik gaarne doen ter eere CHRISTI, als het u belieft. Met deze woorden scheidde St. CLEMENT van den Keizer, dankende onzen lieven Heer, bereidde de vonte, en zegende ze; en op den derden dag daarna doopte hij den Keizer, zonder zijn naam te veranderen. Daarna doopte hij TITUM des Keizers zoon. GAY de Seneschaal, JOSEPH van Arimathea, JACOB en JAFFAT, met alle de andere Ridders en Baronnen. En toen het gemeene volk zag dat alle de Heeren en Edellieden zich lieten doopen, riepen zij tot St. CLEMENT: Heilige Vader, doopt ons ook, en leert ons de Wet der Christenen. En toen St. CLEMENT zag dat al het volk gedoopt wilde wezen was hij zeer blijde, en deed de vonte weder vullen, zegende ze, en zeide tot henlieden aldus: gij heeren! komt alhier, en gij zult allen in den naam des Vaders, des Zoons, en des Heiligen Geestes gedoopt worden; en zij deden het allen zeer gaarne, alzoo dat er binnen Rome niemand was of hij wierd gedoopt. En de Keizer deed alle de Afgoden afbreken. Daarna gaf hij zijne Hertogen, Graven, Ridders en het andere

gemeene volk, dat met hem te Jeruzalem geweest had, vrijheid om naar huis te reizen. En toen ze in hunne landen kwamen, lieten ze al hunne onderzaten doopen.

Hoe de Keizer de Senatoren van Rome liet vergaderen, om Pilatus ter dood te verwijzen, en van de sententie die zij over hem gaven.

Sommige dagen daarna gingen de Keizer en TITUS des Paus vermaningen hooren; en toen zij de vermaningen en den Godsdienst bijgewoond hadden, gingen zij op het Paleis, en de Keizer ontbood de Senators tot hem. En toen zij gekomen waren, gebood hij henlieden dat zij PILATUS behandelen zouden naar zijne verdienste. Toen gingen de Senators zich daarop beraden. En als zij langen tijd onderling raad gehouden hadden, kwamen zij weder tot den Keizer, en spraken aldus: mijn heere! wij erkennen dat PILATUS wel een wreede dood verdiend heeft. maar uw heer vader AUGUSTUS CESAR eischte, dat wie tegen den Keizer iets misdeed, in de stad Vienen moest gestraft worden, ten ware hij een ingezeten burger der stad Rome was; dit is PILATUS niet, en daarom moet hij te Vienen gejustificeerd worden, en dat in maniere hierna volgende, te weten: dat de Juge van Vienen een pilaar zal doen maken, drie vademen hoog, en op dien pilaar een ijzeren garde, en binden PILATUS al naakt aan de roede, en dat men boven zijn hoofd aldus schrijve: dit is PILATUS, die JEZUS ter dood verwees, zonder verdienste, en die zijnen geregtigen heer, den Keizer, loochende; en dat men hem met het aangezicht zonnewaarts stelde, en als hij dus van Tertiestijd tot den Vespertijd gestaan heeft, zal men hem het eene oor snijden, daarna in de gevangenis zetten, en hem wel te eten en te drinken geven, opdat hij de pijn 22 dagen verdragen kan, gelijk hij en die van Jeruzalem, 22 dagen van hunnen schat leefde,

en het oor aan den pilaar hangen. Des anderen daags zal hij weder op den pilaar gezet worden, gelijk te voren, als hij wel gegeten en gedronken heeft, dan zal men hem het andere oor afsnijden en hangen ze bij elkander. Op den derden dag zal men hem de eene hand afhouden. Op den vierden dag zal men hem de andere hand afhouden. Op den vijfden dag zal men hem een stuk vleesch uit zijn lijf snijden, van de hals tot aan de billen. Den zesden dag zal men hem nog een stuk uitsnijden als te voren. Den zevenden dag zal men hem een stuk vleesch uitsnijden rondom zijn hals. Den achtsten dag zal men hem een stuk uitsnijden, achter en voor om zijn midden gaande. De negenden dag zal men hem de zool van zijne eene voet snijden.

Den tienden dag zal men hem zijn eene schouder breken. Den elfden dag den anderen schouder. Den twaalfden dag zal men hem den anderen zool van zijne voet snijden. Den dertienden dag zal men hem de eene arm afhouden. Den veertienden dag zal men hem de baard uittrekken. Den vijftienden dag zal men hem de eene voet afhouden. Den zestienden dag zal men hem de andere voet afhouden. Den zeventienden dag zal men hem het eene been breken. Den achttienden dag zal men het andere been breken. Den negentienden dag zal men hem de tonge uittrekken. Den twintigsten dag zal men hem alle zijne leden breken. Den een en twinstigsten dag zal men hem onthoofden, en vergaderen alle de stukken, en leggen ze op den pilaar. En den twee en twintigsten dag zal men de stukken verbranden, en werpen de assche in de Rone.

Hoe de Keizer Pilatus met de Ridders te Vienen voerde, en die van Vienen de Pilaar gebod te maken.

En toen de Keizer dit oordeel over PILATUS hoorde geven, schreef hij terstond een brief aan de hee-

ren van *Vienen*, hoe zij PILATUS justificeeren zouden, en gaf den brief de Ridders, die PILATUS, met dien brief, tot *Vienen* in de handen der Justitie bragten. De heeren ontvingen de Ridders zeer verbljyd, en zij visenteerde den brief die de Keizer gezonden had. En toen zij des Keizers brief gelezen hadden, deden zij PILATUS in eenen diepen put zetten, tot dat de pilaar gemaakt was. En de Ridders, die PILATUS daar bragten, zeiden dat zij daar blijven wilden tot dat PILATUS gejustificeerd was. Waarover de heeren en de burgers van *Vienen* zeer verbljyd waren.

Hoe de duivel Pilatus met lijf en ziel weg voerde, met de toren daar hij in gevangen zat.

En toen de pilaar gemaakt was, deden de heeren PILATUS uit den put trekken, om hem des anderen daags te justificeren. En toen zij hem uit den put getogen hadden, was hij zoo mismaakt van aangezicht, dat hij eerder een duivel dan een mensch scheen te wezen, zoo vreesselijk zag hij er uit. Toen deden hem de heeren in een toren zetten, die op den brugge van *Vienen* stond, nevens den *Rone*. En deze toren was drie zolders hoog. Op de onderste zolder wierden mans met wapenen gezet, op de tweede zolder wierd PILATUS gezet; en op de derde zolder wierden ook mans met wapenen gezet, die PILATUS alle bewaakten. En des anderen daags ging de Justitie PILATUS halen, om hem op den pilaar te stellen, en geboden de lieden die hem bewaarden, dat zij hem af bragten; en toen hem de wachters van den toren meenden te leiden, kwamen daar wonderlijk veel duivels in den toren, en rondom dezelve gevlogen, en riepen zeer vreesselijk: de man is ons! de man is ons! En de toren heefde zoo zeer, dat de heeren en wachters met groote vervaardheid daar uitliepen, en de toren, met PILATUS en met de duivels, viel terstond in de *Rone*. De heeren, burgers en ridders, die PILATUS gebragt hadden, zagen zoo veel duivels in het water, daar de toren gevallen was, dat zij zich allen vervaarden. En op zekeren tijd daarna wilden de heeren weten of de toren diep in het water gezonken was, en zij zeiden tot de visschers: gij moet met een schip varen daar de toren ingevallen is en meeten of zij zeer diep gezonken is. Doch de visschers wilden dat niet doen, omdat het water vervaarlijk draaide, daar de toren ingevallen was. Maar zij na-

men vier honderd vadem en koord, en bonden het eene einde van het koord aan het scheepken en het ander aan een tonne vol vlothouts, en hielden het einde met de tonne in hunne handen, en lieten het scheepken drijven, regt daar de toren ingevallen was, en het scheepken viel terstond met de koorden in het water zoo verre als het los was. Toen wierpen de visschers het andere einde met de tonne ook in het water, en het zonk al te zamen. Aldus zonk PILATUS, en daarna zag men nooit iets van hem, van den toren, van het schip, van het koord, noch ook van de tonne daar het vlothout in was. En het water draait nog hedendaags daar de toren inviel; en de pilaar daar PILATUS op gejustificeerd is, bleef te *Vienen* lang gemaakt staande. De duivel deed zulks aan hem, omdat hij geen berouw zou krijgen van zijne misdaden, want had hij berouw gekregen, dan had hij hem verloren.

En toen dit alles geschied was, keerden de ridders die PILATUS naar *Rome* gebragt hadden terug, en vertelden den Keizer en den Senatoors hoe het met PILATUS vergaan was.

Hoe lang Jeruzalem gestaan had, voor het van den Keizer Vespasianus aldus verdistrueerd wierd.

Jeruzalem werd aldus gewonnen op den achtsten van Spelmaand, daar nu onze vrouwendag Nativitaris op is, en hierop was *Jeruzalem* nog viermaal gewonnen. Want nadat de Joden *Jeruzalem* gesticht hadden, van NEBUKADNEZARS destructie, zoo won het ASOLUS, de Koning van *Egypte*. En daarna ANTIOCHUS EPIPHANUS. Daarna kwam POMPEJUS van *Rome*, en won het ook. Daarna HERODES met het heir van *Rome*. Maar allereerst zoo won het NEBUKADNEZAR, den Koning van *Babyloniën*, en verdistrueerde het, toen het gestaan had 1409 jaren, 8 maanden en 6 dagen. MELCHIZEDEK, die Gods Priester was, stichtte eerst *Jeruzalem*, maar de Kanaänieten dreven hem daaruit. Hierna kwam een Koning, die LEOVIUS heete, en vermaakte dit *Jeruzalem*, dat der Joden voornaamste stad is. En nadat LEOVIUS ze over 490 jaren gesticht had, verdistrueerde ze NEBUKADNEZAR. En van LEOVIUS tijden, tot dat ze VESPASIAAN en TITUS met de Romeinen hadden verdistrueerd, waren geleden 1072 jaren. En *Jeruzalem* had toen gestaan 3072 jaren. Dus wierd *Jeruzalem* verdistrueerd om het bloed dat daarin gestort was van de Heilige Profeten; want daardoor hadden zij het wel verdiend.

compl. J.

